

גילוי דעת והבקרה בדברים חלק הממציאות

לאור השאלה שנטענורה ונתהווה בעניין כשרות הבריאות (קאטשקעטידאקס) נתקנסנו מהציבור הרחב המהורים והמפיקים, וכן פנו אלינו הרבה ארנונו כשרות ורבנים מבעלי רוחה"ב ומשאר ארצות ברוחבי תבל, להבהיר את העניין הן מצד המציאות, והן מצד ההלכה, וזאת אשר מצאנו לנכון להבהיר ולהעלות על הכתב.

מיini הבריאות הנמצאות כחיות בשוק לשחיטה ואכילה

הנה הבריאות (קאטשקעט - דאקס) הממצאים כחיות בשוק באופן מסחרי לאכילה (וכלשותם: The most common breeds of duck commercially (באנגלית)) הם מין ה"פָּעַקְיָן" ומין ה"טֶמְטָקָאוֹי" (הרוב הוא פָּעַקְיָן, והמייעוט טֶמְטָקָאוֹי), והנה ידוע לכל הרכבים והশוחטים הבקאים ומומחים הרנילים אצל שחיטת בריאות, שצורת האשא הירוע ומוקובל במטוריה הטלורה בצדתו ובתבניתו הירועה שנאמר דור אחר דור, הוא מין הנקרא כאן כחיות "פָּעַקְיָן". וכן ידוע לנו כאן בארכ'ב וזה עשרות שנים.

תיאור צורת בריאוֹן ה"פָּעַקְיָן" (הידוע גם כ"לאנג-איילאנד דאקס")andi

בריאוֹן ה"פָּעַקְיָן", כשהוא חי ניכר בצדתו ותבניתו, דהיינו שצבעו (הנוצות) לבן בראשו וער רגליו ואין לו שם נוצות שחזרות (וכל השוחטים והשניהם הרנילים אצל שחיטת הבריאוֹן המקבול להימינו ה"פָּעַקְיָן", מיעדים שלא הרי אף פעם שייח' אף לאחד מרם "שומ" נוצות שחזרות) - חרוטמו (שנאמבל) הוא צבע צהוב (נעלה) עמוק - הרגל התחתון (שיש לו עור קשქשיים) הוא נ'ב' בצביע הנ'ל - הוא מקרך בקול גורל - אין ביכולתו לפרוח לעוף כלל -

תיאור צורת בריאוֹן ה"טֶמְטָקָאוֹי"andi

ולעומת זה צורת ה"טֶמְטָקָאוֹי" הוא שחרוטמו אינו צהוב (נעלה) כההען רק צבע פינק או גרעין - וכן העור שבין אצבעות רגלי התחתון (שיש לו עור קשქשיים) אינו צהוב עמוק כ'ב כבפָּעַקְיָן - וכן יש להטֶמְטָקָאוֹי המזכיר ומורגן בשוק לאכילה שיעיר שחור על בנובה ראשו (נוגה המה), ברוב הפעמים יש נוצות שחזרות הרינה שם כעין כובע קטן (קפל), ולפעמים רק מעט שחזרות מעורבות בין הלבנות - וכטראיל אינו מקרך בקול רק מוציא כעין נשימה חזקה (ובלשונם Siss), גם מוגדר אצל כה-duck Quackless Duck - כשהוא מתבגר נופלים הנוצות מסביב לעיניו עור חרוטמו שם יוצא כעין נבשושית שצבעו נומה לארכיטומות - ביכולתו להניביה ולפרוח לעוף - צווארו קצר ארוך יותר מהפָּעַקְיָן - ובכלל מבנה גוףו שונה קצת מהפָּעַקְיָן.

טיכום החילוקים

א) צבע הנוצות ב') צבע החרוטם ב') צבע רגלי התחתון ד) קול הקריקור ה) יכולת לעוף ה אורך הצוואר ז) מבנה גוףו.

החילוקים והשינויים הנראים על הבשר (אף אחר שחיטה ומירוץ הנוצות וכו')

וכן אחר השחיטה ומירוץ הנוצות (כשכבר הודיעו את הראש שכו החרוטם, וכן את הרגל התחתון) יש חילוקים הירועים וניכרים לבקיאם, והם: א) שינוי צבע עור הרגל התחתון שנשאר קצר ממנה על הרגל-שוק (צומב-טולקען) וכן ב) כמות השומן שבכדעלען הוא עב והרינה מאוד כירוע לכל כוטשער וכלל שהשתמש בו אף פעם, ולעומת זה הטֶמְטָקָאוֹי אינו כן ב') מהות הבשר ומשימושו (טעקטישור) צבעו,شبשר הטֶמְטָקָאוֹי הוא דומה ממש במשימושו ומהותו וצבעו לבשר עגל (ויעל), צבעו איזומ-יחסום - ברוין עמוק כבע בשר עגל, וכן טעמו דומה מאוד לבשר עגל צלי (וכלשותם: Muscovy breeds are popular because they have stronger-tasting meat — sometimes compared to roasted beef than the usual domestic ducks which are descendants of the mallard. The meat is lean when compared to the fatty meat of mallard-derived ducks, its leanness and tenderness being often compared to the veal. Muscovy ducks are also less noisy, and גוף הוא שגה להנילים ובקיים בו, כלל אורך הצוואר דהימינו המפרקת. נופו הוא שגה להנילים ובקיים בו, כלל אורך הצוואר דהימינו המפרקת.

אווז ה"מוסקאוי" הוא עוף דורס לפי שיטת ר"ת ודעימי, שהפטמ"ג והאחרונים חוששים למעשה לשיטתו

לפי מה שכותבים בפסקות המומחים והפארמערטס כולם, אווז המוסקאוי הוא עוף שדרכו לטרוף מחיים עופות, ולאכול אותם, וכן צפרים קטנים, עופות קטנים אף עופות מוסקאוי צעירים, והטבה לו, כי הם תאבים אקוויים לפרקוטין מבעלדי יותר מאוזים אחרים שמצואים מהם לאדר (שגם ה"פערון" הבהיר הוא מצוי וו), געתיק נא דברי המומחים בזה כלשותם: Moscovy do have a few characteristics that aren't very pleasant. One of the most distressing aspects of owning Muscovy that I have found is their omnivorous nature. They require more animal protein than mallard derivative ducks and will eat mice, baby birds, chicks, sometimes even other Muscovy ducklings. The first time I witnessed this was when an adult Muscovy drake of mine snatched up a bantam chick. Since that time, I've had to make sure that I do not allow chicks in the Muscovy pen and pick up ducklings as soon as they're brought from the nest. In my experience juvenile drakes are the most likely to kill ducklings, although at times some adult drakes & ducks will do it too. This need for animal protein is why I like to use a pork based poultry premix in my feed ... Another consideration is the Muscovy's incredible strength and their sharp, talon-like claws. Even ducks can be difficult to manage for a lot of people ... – ובתירוגם לה'ק: המוסקאוי יש לו אזהה תכונות [טבעיות] שאנו מודע ניעים, אני מצאתי רואתי שאור מהפרטים המצערים להבעלים של מוסקאוי, הוא הטעע שלהם לאכול כל דבר, הם צריים יותר פריאוטין הבא מבually חיים טבה שצריים האווזות שממווצה ה"טאלארד", (ע"כ) הם יאכלו עכברים, צפרים קטנים, תרנגולים קטנים, ולפעמים אף את עופות ה"מוסקאוי" הפעוטים. בפעם הראשונה שהייתי עד לדבר זה, הי' כשהסוקאוי סבתר וכרכר שלו, טרף תרנגול צער ... מeo הפעם, היויתי צרי לבטח שאני לא מרשה תרנגולים צעירים בכלל ה"מוסקאוי", ולסלק את צעيري "האותות" כשלם מוכלים מהן שלהם. לפחות הנטיון של הוכרים הבלתי מוכרים (של המוסקאוי) הם עלולים יותר להרוג את האותות הפעוטים, הנם שלפעמים גם המבתרים הוכרים והנקבות יעשו זאת נם דם. הצורך שלהם הללו לפראוטין מבעל וו, והוא הטעם ומה שאני אוהב ליתן להם מזון-식יטם מבשר שיטשוו הוא בשר חזיר .. עוד דבר להתחשב בו הוא, רב נברותיו של המוסקאוי וצפרניו הדרומיים לעוף טורף (רייב פוינל), ואף עם הנקבות הרבה אנשים מתקשים לטפל בהם ... נמצא שעוף ה"מוסקאוי" הוא עוף דורס" למסקנת הולכה בלי שם נמנום (עי' להלן בחלק ההלכה, בשיטות הראשוניות בענין דורס, וברבורי נרוי הפטולים שהבאנו שהווו ופקו לחוש לכלם לאסור מוחלט).

האם הפארמערטס מערכבים את המינים

התשובה היא, לא בהחלט, אין דבר כוות, ועליז יעיר כל שוחט וכל מי שנגע אף פעם ברבירים אלו, שחוטים, משניהם, טוחרים שמהווים כל מין ומין לנבר וכך שולחים אותם וכו'. ומה שקצת מבלבלים או נתבלבלו, שהבוניה שמריכבים את העופות, ידוע שעופות מרכיבים און מצויים כלל וכל בשוק ובבתי השויטה באלה"ב, ואף המאלאדר בקמץ הידוע כמורכב מלבד מה שנקה הוא, הרי ידוע שגם הפטמא המוסקאוי, ויעור' גם בשורת שבת הלו חי סי' קי"ט) אנו מצור כל במשחחות באלה"ב, גם צורתו משתנה מאוד במרקאו וצבעו מהעופות הניל הלבניים (עכ"פ ברוב רובם), וא"א לערבים ולשולחים לשוחטה בשום פנים ואופן, מכל שוטרו בהבנה ראשונה).

חלק ההלכה

סימני טהרה וטומאה לעופות

הנה ידועים דברי המחבר בשיע"ע יזרע פ"ב זיל (המצטרך): סימני עוף מהור לא נטפרש מן התורה, אלא מנה מינים טמאים בלבד, לשאר מיני העוף, מותרים, והמינים האסורים, כ"ד האסורים בתולה (ל' הרמב"ם פ"א מהמ"א ר'י"ז).
להלן פ"ב זיל . מי שאינו מבירם ואני יודע שמוליהם, בודק בטימנים כל עוף שהוא דורס ואוכל, בידוע שהוא מינים לטמאים, ואם אינו יודע אם דורס אם לאו, אם לשמע מירין

אותו על חותם וכו', ואם ידוע שאנו דודט, יש שלשה טימני מהרה, אכבע יהירה, זופק, וקורקנו נקלף ביד וכו', ואע"פ שיש לו נ' טימנים אלו, אין לאכלו, לפי שהוא שמא הוא דודט, אלא אם יש להם מפטות שטטרו להם מאבותיהם שההוא מהרה. (ל' הרמב"ם שם ד"ח).

לහן ס"ג מביא רעת הי"א וחיל: יש אמרים שכל עוף שחרטו רחוב וכף רגלו רחבה כשל אותו, בידוע שאנו דודט, ומותר באכילה אם יש לו שלשה טימנים בנופו.

חויב המטורה, אף בשיש לו כל טימני מהרה

והנה ידוע דעת הרמ"א על זה (שהוא הולכה פסוכה אצלינו יוצאי בני אשכנו בלי שם קלות, והוא עפ"י דעת הארץ כלל ניז' ורבינו ירhom בתא"ז נט"ז), שהנחת שם וכתב וכו': הנה יש אמרים שאין לסתוך אפילו על זה, ואין לאכול שם עוף אלא במפטות שקבלו בו שההוא מהרה, וכן נהנין ואין לשנות. והפמ"ג (משב"ז סק"ד) מוטיף על' זה חיל: אלא במפטות, אף שיש לה נ' טימנים בנופו וכף רגלו וחרטו רחוב, אף"ה אין לאכול אלא במפטות, דהא תרנגולא דאגמא היו מחזקין בטהרה, ואח"כ ראה שדרטה וכו' ע"כ, והרבה נרדי פוסקים אחרים העתיקו דבריו להולכה.

תשוכות גדולי הפטוקים והמשיבים בדין ה"מוטקאווי"

והנה כבר ידוע, דעל עוף זה ממש כבר נשאלו גדולי רבנים ופוסקים לפני קרוב למאה וחמשים שנה, והשיבו לאוטור (ולת' אותם הפטוקים שנעתק להלן שתתייר, בהיות שלא נשאלו על הפרט שהוא דודט, וכרכיהן), והנה אין כאן מקום להאריך בכל המורים בטפרי הפטוקים בזה, אך נעתיק בקצרה מרביביהם לטעמה.

וזיל בטפר מלחמות אלקיים (להנ"ר יששכר בעיר אילאווי תלמיר מון החת"ס, נרפא טרע"ד בברלין) בשאלת ששאל מעיר נוא ארלאענס ארחה"ב בשנת תרכ"ב מן הרבניים הנאנאים רבי שמשון ב', לפאל הירוש וצ"ל ורבנן נתן ארלער ראש רבני ענגלאנד בעמאנ"ס נתינה לנו: וזה ביום השלישי לביאתי הנה, ונקרה נקרatoi לאכול להם עם אחד מהחבי, ובכבוד לחצץ ביתו ראייתי בר אותן שתנות בצדותן בתיארין ובבנין נופן מכל אלה אשר אנחנו אוכלים, והם נקראים Muscovy Ducks ולא ראייתי מין זה מימי בכל מדינות אשר הייתה, ואטיפ' לשאל מי התיר לו אלה לאכילה, אמר כי לא שאל רק הוא ראה אחרים אוכלים אותם והשוחט שחט אותם ונס החוץ ורקה אחר חזת אוכל אותם בודא מותרים הם לאכול, ואחר שחקרתי ודרשתי שאלות אחרים על מה יטמכו לאכול אותם ולא יכולו לענות דבר, רק שאחר ראה כן מהכיבורו ובכן נטפש החיתר, מיר צויתי להשוחט רק חלטי שלא לשחוט מיום זה ולהאה מין זה, גם בכיהכ"ג דרישתי ואמרתי בר אותן אלה וכו' שמטורה זו שיש בידיו קחלות אלה מאבותיהם שאכלו המין הזה מועלט כלום, כי לא אכל רק מין זה, אכל אלה כל המינים שכאו לירם, כל אשר ראו עיניהם ותחמור נפשם בלווי מבדיל בין מהר לטמא -

ואני אומר עליהם: אל תעשו כאבותיכם ובפרט כי בר-אחות האלה נראים כי מעולם לא היו ידועים לאכמנינו ויל' בשאר הארץ, מאחר שמן וזה הנקרה באשכנו וכו' ארץ מולדתו היא רק בצעוניות [ודרוםית] אמריקא וכו' ואין לו קום ומצוות בארץת מלאו, וביצי מין זה כולם ענגולים הם ומראמ ירךך לבן, ואם למרה עני בשאר ישפט, הבנים מעדירים על אבותם כי טמא יקרה וכו' וכי דאגנו סמכינן על הרמ"א שהביא בשם הארץ שאין לאכול שם עוף אלא במפטות, לבן אפטרוי את העוף הניל, אבל הבטהתי לאזה אשים מעורתי אשר נפשם חשקה בו לכתוב לאיזה חכמים גדולי השם מהכמי אירופה על אדותה המין הזה, ואם מהה ייעודן שמן זה מפטורה לנו או שייתרו אותו מטעם אחר, או יtier אותו נס אני - לבן אשר את פני ארון להסביר לי דבר אם טיעתי ברבך משנה או בשקל הדעת, או אם כרין דנטוי - רבבי הכותב לכבוד התורה, יששכר בעיר בן אאמו"ר יעקב ליב וצ"ל.

ועז' השיב לו הנאן רשר"ה הניל חיל: ביה פראנקפורט ע"ט ע"ק פ' ראה תרכ"ב לפ"ק . . . אדותה הני בר אחות מוטקאווי דאקס שם משנים בצדותם בבנין ובכל תבנית גופם מכל שאר chúngו אוכליין בשאר הארץ, וביציהם ענגולות ירךךות לבנות, ואנשי קחלות אוכלים אותן על טפרקם שיש להם מפטורה עליהם להיותר ועל שהכיבורו בהם טמי טהרה, ומעלתו נ"ז אמרם להם מפני שאין לנו להתר עוף על פי טמניהם, כי אם על פי מפטורה מאבותינו הראשונים הבקאים בדבר נאמנים ברות, ודאי הרין עם מעלהו נ"ז שאין להתר שום עוף אם לא על פי מפטורה מן הקרטונים, ואין מוגן אשים אשר מקובל באו ועוד שאינםبني תורה ראייה להקרא מפטך עליו בענין הטורה, ובפרט בעופות הללו אשר ביציהם ענגולות זה טימן מובהק להוותם עופות טמאים לדומecho מש"ט חולין ט"ר א' ואפלו מפטורה לא מהני בהם מאחר שביציהם מוכיחין להיות המפטורה בטעות, וד' ישלח ערו מカリש להחויר עתרת התורה לשינה לתקים הרת על תלה באת נפשו תפש מכבדו ומוקירו. (ועי' עד להלן בהעתקת התשובה שהסביר לאוטור הנאן הארי המפורטם רבינו חיים מבריטק וצ"ל על עוף זה מטעם דודט).

דין עוף הדורט, ומהו דודט

כבר הביאו דברי הכל עוף הדורט הוא טמיים הפטמאים, ומוקורי מהמשנה חולין (נט). אבל אמרו חכמים כל עוף הדורט טמא. ובנידר מהדורות, כת' הפמ"ג שאין חמשין לכל הפטושים, ואם הוא דודט לפי אהיל מהפירושים, לא מהני טימני מהרה ואפלו לא מפטות, ול' הפמ"ג (משב"ז סק"א) עט"ז, רדע ריש נ' פירושים, א' פירוש' נוון רגלו על האוכל שלא ימוד, ב' פיר"ת לאוכל מהיים, ג' פיר' הראיה ודו"ן דודט נלען צפנינו בכ"ז דודט וכו', ונפק'ת האדרנא, אם נאכל במפטות וראינו שלודט, קיבלת בטעות הוא, יש להחמיר בכל הפטושים וכו', ע"כ.

ול"פ הפרי תואר שם (פרק ג' ר"א נקטיין) וזה: וכל כי הוא ברירה לי מלהא ולא מצינן לאלמי חור פירושא מהבריה, וחישען לכל הפירושים, לא מקרי לא רויט אלא מאן דלית ביה חור מד' פירושי הרויט וכו'.

העתיקו לרבייהם אלו להלכה, הרביה אהרוןנים גנולי הפטוקים ומשיבים, ולודגמא יעוי' בשורת אבני צדק יורדי ט' כ"ט (והוא זיל מנאם לר' פירושים, כי הציג בשיטת רש"י כי פירושים, א' מה שפי' במשנה, וב' מה שפי' בנמי רף ט' ב') וזיל דברירתה יש ר' פירושים וכור ואנו קייל להחמיר בכל הפירושים כמ"ש הפר"ת והפר"מ, ונ"ט דאם יש לו נ"ט ונ"ט יש מטרות וראינו שרופת לפירוש א' מהפירושים הללו, אטור דקבלה בטעות הויא וכו'.

וכן העתיקו לרבייהם להלכה עוזר הרביה אהרוןנים הורכ"ת בט' קיד, חובחו צדק טק"ז, והכפ' הווים טק"ז וטק"א.

אף הפטוקים הוותיקים שהתרו המוטקאוו, לא התרו באופן שהוא דורות

והנה אהורי כמה שנים שנכתבו התשובות לרשותה, נשאל על'ז נם הנאן הארי הפטוקם רבוי חיים מלוי סלאויזיך מבירסק זצ"ל מהשורב רבוי יוסף אהרן טראן שהתגונר באנגענטיא, וכפי שכותב בטפירו זכרון יוסף (נדפס' בירושלים שנת תרפה"ד) שאל'ו מאיו וכתו' אלו שהוכר אוכל עופות אחרים כשיום חיים, ורצו לדעת אם זה טימן דרישת, ואחד מלויini ברייך כתוב תשובה בשם רבבו תנרא"ז מבירסק,

זה תוכן התשובה כפי שמופיע בטפירו שם עמוד י"ט על דבר שבמקרים נמצאים בר אותן נקצת שניין משלנו הניע לירינו, והנה זה שהוכר אוכל בע"ח עופות כשיום חיים, והוא טימן לדעת ר'ת ובעל המאור ובה"ע והרשב"א והרא"ש והטור, גם בט' האשכול הביא שיטה זו עם שיטת הרטב"ן לא הכריע, ומארח לכל הנך רבוזת הוא בכלל מה ששנינו כל עוף הדרות טמא, א"כ הוא פשוט שאין לו הווער, וזה שכוף רגלו רחבה וחוטמו רחוב אנו שם טימן לירינה, וקבלת הוועה רק שווה מורה לדעת שאנו דורות, וא"כ כ"ז בעוף שלנו, אבל זה שאוכל מהיים שווה דרישת, לעצם טימן טמאת, להה לא מועל כלל מה שכוף רגלו חוטמו רחבה וע"כ פשוט הרבר שאין לו יותר - הכותב בשם ארמנ"ר הרה"ג ר' חיים סלאויזיך שליט"א בעיר ברייך דלייטה - לך' אברחים היושב ורז' בית הב' הניל.

והנה פסק דין ברור זה מאביר הנאונים והרבנים על עוף המוטקאוו ממש, מתאים עם דעת כל הפטוקים הניל, שאנו חששים לכל הפירושים להגדרות דורות, ואם הוא דורות לפי אחד הפירושים לא מהני לי' שם טימן טהרתו, ואך לא מטורת. ולאר דברי הפטוקים הניל, ולאור המכניות שהפטרים (וכנ"ן למפורטמים שחולם, לנצי"ב במשיב דבר והרבבי מלכיאל) לא נשאל על פרט זה שהוא דורות, כי נשאלו מרווח מקום, והשואל לא ידע א' לא הודיע להם פרט זה, פשוט שאן דרביהם להווער שייך לעוף זה שהוא דורות, וכי שהבאו לעיל דברים ברורים מהמומחים והפארטערס כל כהוים.

טיבום להלכה

עוף ה"מוטקאוו" הוא אטור בהוחלת להלכה כאמור, ודיננו בעוף טמא לכל דברייך וכל הלכותיו.

ולמהו רלנזהר שלוטים תן כמי נהור

ועיז' באנו עה"ז ביום ה' שבט שנת תש"ע לפ"ק

יעקב זיידא
רא"ב הוראה למוציאינים

יצחק אליעזר יאקסאוב
רב ביהמד' תבאות שור ורב' אהל שלם צבי
ומהנס שיח יצחק וילקוט אליעזר

יצחק שטינין
רומ"ץ פאלטישאן וראבא' קארלטבוגן

שלמה צבי שטערן
אב"ד רבק' רעברעגן